

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

		мұсылмандары және Екінші дүниежүзілік соғыс	
1260.	Новикова А. Г.	«Боевая деятельность партизан-казахстанцев Освейской партизанской бригады им. М.В. Фрунзе Витебской области БССР (1942-1944 гг.)»	5398
1261.	Тұрғынбай Е. М.	Тектінің тұяғы (майдангер Әлім Алмат хақында)	5401
1262.	Тайтолеуов А. Б.	Герой Советского Союза из Семипалатинской области	5405
1263.	Шуберт А. А.	Боевой путь Кучеренко Николая Петровича: от Акмолинска до Тулы	5408

СЕКЦИЯ 9
ЖУРНАЛИСТИКА ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАР
ЖУРНАЛИСТИКА И СОЦИАЛЬНЫЕ НАУКИ

9.1- секция
ПОСТСЕКУЛЯРЛЫҚ ӘЛЕМДЕГІ ДІН: ЖАҢА МҮМКІНДІКТЕР,
ШЕКАРАЛАР ЖӘНЕ СЫН-ҚАТЕРЛЕР
РЕЛИГИЯ В ПОСТСЕКУЛЯРНОМ ОБЩЕСТВЕ: ВЫЗОВЫ, ГРАНИЦЫ,
НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ

1264.	Абайқызы Ақтоты	Эрих Фроммның дін психологиясы	5560
1265.	Алибек Алия Бауыржанқызы	Қазақстанның әлеуметтік желілеріндегі психологиялық және рухани емшіліктің қалыптасуы	5564
1266.	Албагачиева Луиза Багаудиновна	Неоязычество в современном обществе: формы, виды возрождения	5568
1267.	Аманжолов Ансар Жанатулы	Проявление образа иисуса христа в маркетинге и интернет-юморе (мем-культуре)	5572
1268.	Әкімбай Айымжан Құдайбергенқызы	Діни ритуалдардың қоғамдағы рөлі	5576
1269.	Бейсенбай Райхан Жарқынбекқызы	Қазақстандағы мұсылман қыздары: қоғамдық пікір және құқықтық мәртебе	5579
1270.	Бидолда Жайқал Болатбекқызы	Оңалту және дерадикализация жұмыстарының халықаралық тәжірибелеріне шолу	5583
1271.	Демесінов Асылжан Алдамбергенұлы	Сенуші адамдарға психологиялық кеңес берудің ерекшеліктері	5588
1272.	Жубанышева Ардақ Талғатқызы	Жеке тұлғаның радикалдану процесін анықтау критерийлері	5593

1273.	Жусупов Санжар Муратулы	Религиозные онлайн-проповеди и психология убеждения: основные методы воздействия	5596
1274.	Ибадуллаева Ақниет Абдуалиқызы	Қасиетті құпиялардың теологиялық психологиялық аспектілері	5599
1275.	Ізбасқан Айдана Арапбайқызы	Діни бірегейлік және жаһандану	5603
1276.	Иманханов Азамат Иманханұлы	Исследование взаимосвязи религиозности и свойств темперамента личности: на основе методики пятифакторного анализа	5607
1277.	Қаржауова Майра Бауыржанқызы	Радикалды діни ағымдардың теориялық-әдіснамалық негіздері	5612
1278.	Орынтай Ади Оразбайұлы	Аспекты деструктивных культов в компьютерной игре «Cult of the lamb»	5616
1279.	Рамазан Інжу Болатқызы	Ислам шариғатындағы тұлға концепциясы: құран негіздері мен ғылыми тұжырымдар	5620
1280.	Самен Көркем Болатқызы	Цифрлық дәуірдегі діни құндылықтардың трансформациясы	5624
1281.	Шайзада Ақерке Асхатқызы	Гендерлік зерттеулердің дінтану саласындағы рөлі: қазақ қоғамындағы руханилықтың трансформациясы	5629

9.2 - секция

ҚОҒАМ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТ: ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТТАНУЛЫҚ ТАЛДАУ ОБЩЕСТВО И КУЛЬТУРА: ФИЛОСОФСКИЙ И КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ

1282.	Абдиканова Дарина Куанышевна	Симулякр как продуктивная сила: Делёзовская критика платонизма	5632
1283.	Абитай Бейбарыс Рахымжанұлы	XX ғасырдағы қазақ ойшылдарының рухани жаңғыру мен еркіндікке қатысты философиялық ұстанымдары	5635
1284.	Алимхан Айбота Маратқызы Нукешова Диана Талгатқызы	Балаларға арналған философия:цифрландырылған заманда	5640
1285.	Атымтай Даяна Нурланқызы	Гётенің поэзиясындағы сопылық мотивтер: исламдық мистиканың батыс ойына ықпалы	5645

1286.	Байгулина Амина Акановна	Қазақ ғылымы: Қ.Сәтпаев пен Е.Бөкетов	5649
1287.	Бекботаев Сырлыбек Қуатбекұлы	«Қара жер»: таңба мен қазба жад	5653
1288.	Жақсылық Ботағоз Жарылқасынқызы	Мұзарап Жүсіпұлының күйшілік өнері және қазақ мәдениетіндегі орны	5658
1289.	Жанатқызы Ұлпан	Стоицизмнің қазіргі заманғы адамға пайдасы бар ма?!	5561
1290.	Жаркенов Ұлан Берікұлы	Қазақ философиясындағы мақал-мәтелдің орны	5664
1291.	Жолдасбаева Ақнұр Райымдекқызы	Конфуцийшілдіктегі адам, қоғам және табиғат арасындағы қарым-қатынастарды үйлестіру мәселесі туралы	5667
1292.	Зулхарова Асел	Өнер философиясындағы рухани ізденістер	5670
1293.	Калиева Айя Айбекқызы	«Страх» в философии Сёрена Кьеркегора	5673
1294.	Каменов Бекзат Расулович	Қазақ дүниетанымына тәңіріліктен енген түсініктер	5677
1295.	Капаева Аида	Қазақстандағы театр өнері дамуының кейбір тенденциялары	5681
1296.	Капсеметова Назира Канатовна	Қазақ философиясындағы адам және рухани құндылықтар	5684
1297.	Керімбай Әлихан Санжарұлы	Қоғам және философия: философиялық идеялардың қоғам дамуына ықпалы	5687
1298.	Кунтупова Аяулым Маратқызы	Қоғам және мәдениет: қазіргі қоғамның жастардың рухани құндылығымен байланысты кейбір мәселелеріне философиялық және мәдени талдау	5690
1299.	Қали Тоғжан Қахарманқызы	Эстраданың бұқаралық мәдениеттің феномені ретінде қоғамға әсері	5694
1300.	Қанапина Арайлым Жанғалықызы	Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының рухани мұрасы	5697
1301.	Құрас Бақытгүл Қанатқызы	Сұлулық ұғымының тарихи эволюциясы	5699
1302.	Рахимғалиева Айзат Ерболатқызы	Жасанды интеллект және мораль	5702
1303.	Серік Айгерім Азаматқызы	Шәкәрімнің адамның өмірлік бағдарларының мәні туралы экзистенциалды ой толғауы	5705
1304.	Тілеуғабыл Назерке Ерболатқызы	Жоғары білім саласындағы экзистенциалдық дағдарыстарды еңсерудегі философияның ықпалы	5709
1305.	Шәді Қарақат Қайратқызы	Суфизмдегі әйелдер тарихы: раба аль-адавияның мұрасы және оның ізбасарлары	5714

9.3 – секция

ЗАМАНАУИ ҚОҒАМ: ӘЛЕУМЕТТАНУЛЫҚ ТАЛДАУ СОВРЕМЕННОЕ ОБЩЕСТВО: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ

1306.	Мамежан Гүлназ Асылзадақызы	Теоретико - методологические основы исследования бренда в семейном бизнесе	5718
1307.	Серікбай Дархан Шымкентбайұлы	Оңтүстік Қазақстан имиджі: тарихи, мәдени және экономикалық аспектілер	5721
1308.	Дүйсенбек Алмаз Асқарұлы Өмірзақ Ақнұр Бауыржанқызы	Әлеуметтік желілердің ойлау қабілеті мен сөйлеу тіліне әсері	5725
1309.	Орынбаева Аруна Маратовна	Диффузия западной культуры в молодежную среду	5730
1310.	Меделханқызы Ақзада	Донорлық әлеуметтік құбылысы: даму шарттары және факторлары	5734
1311.	Мазненко Валерия Максимовна	Отношение современной молодёжи к эзотерическим практикам	5736
1312.	Кукешева Алтынай Ермекбаевна	Восприятие обучающимися онлайн обучения (по результатам онлайн опроса)	5741
1313.	Кожаметова Аружан Азаматовна	Финансовая грамотность студентов Казахстана	5744
1314.	Казиханова Зура Ерлановна	Социальные ценности современной казахстанской молодежи	5748
1315.	Уразбаева Асия Аманжолқызы	Социальная проблема как поле конфликта: кейс закона о семейном насилии в РК	5752
1316.	Төребек Нұргүл Маратқызы	Әлеуметтік желілердің қазіргі қоғамдағы студент жастардың бірегейлігін қалыптастыруға әсері	5756
1317.	Раушанбекова Майра Талгатқызы	Жоғары білімді мамандардың эмиграциясы: қазақстандағы «ми ағыны» және оның әлеуметтік салдары	5760
1318.	Нұртай Гүлсайран	Қазақ тілінің цифрлық кеңістіктегі орны: әлеуметтанулық сауалнама нәтижелері	5764
1319.	Лесов Наурызбек Әспенұлы	Мектеп жасына дейінгі балаға арналған қазақстандық медиакеңістік: әлеуметтанулық зерттеу нәтижелері	5768
1320.	Көміртай Аружан Ержанқызы	Отбасын жоспарлау контекстіндегі әйелдердің әлеуметтік бірегейлігі: репродуктивті тәжірибенің әйелдің қоғамдағы рөліне ықпалы	5772

1321.	Кенжетай Шолпан Үсенқызы	Халықаралық фриланс тәжірибесі: тенденциялар және онлайн мамандықтар	5776
1322.	Галымжанова Аружан Бауржанқызы	Қазақстандағы паралимпиадалық спортты дамытудың әлеуметтік детерминанттары	5779
1323.	Карим Аулиехан Казбекулы	Религиозная идентичность и цифровая модернизация: институциональные аспекты	5782
1324.	Алиев Марат Мухтарович	Memory studies как исследовательская парадигма в изучении памяти и мнемонических конфликтов	5785
1325.	Балықбаева Ардақ Шәкірқызы	ҚР моно қалаларының демографиялық даму болжамы	5788
1326.	Өтеғали Дулат Болатұлы	Платформалық жұмыспен қамтудың әлеуметтанулық мәселелері	5792
1327.	Иманқұл Ақнұр Бексұлтанқызы	Отбасы-неке қарым-қатынастарына жаңа ұстаным: білім деңгейіндегі және отбасындағы міндеттерді бөлудегі гендерлік теңсіздік призмасында талдау	5795
1328.	Душманов Даниэль Тулегенович	Цифровые сообщества и женщины- тестировщики: гендер и идентичность	5798
1329.	Дінмұхаммед Дильназ	Репродуктивті мінез-құлық: саяси және мәдени конструкциясы	5802
1330.	Акатаев Азамат Абылович	Пространственная статистика в прогнозировании электорального поведения населения на основе данных GPS	5806

9.4 – СЕКЦИЯ

XXI ҒАСЫРДАҒЫ ЖАСТАР ЖӘНЕ ПСИХОЛОГИЯ ҒЫЛЫМЫ МОЛОДЕЖЬ И ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ НАУКА В XXI ВЕКЕ

1331.	Адильхан Адина Нұртайқызы Алдашева Амира Маратовна	Роль скуки в личностном росте: как скуку можно перенаправить от аддикций к самоактуализации	5809
1332.	Аланбаев Алан Болатұлы Жантемирова Аяулым Еркиновна	Мультитаскинг в цифровой среде: информационная перегрузка и когнитивное истощение	5814
1333.	Болатбекқызы Төреқыз	К-поп жанкүйерлерінің психологиясы: әлемдік феноменнің жастар санасына әсері	5816
1334.	Дуйсембаева Сабина Жаслановна	Телефон қолдану уақыты мен стресс деңгейінің өзара байланысы	5819
1335.	Егимбаева Айнагуль Сериккалиевна	Исследование особенностей совладающего поведения родителей имеющих детей с особыми образовательными потребностями	5822
1336.	Ертукешова Гулия	Психологиялық әл-ауқат ұғымының мәні	5828
1337.	Жақсығұлова Зухра	Білім алушылардың аутоагрессивті	5832

	Бірлікқызы	мінез-құлқын зерттеудің теориялық - әдіснамалық негіздері	
1338.	Жоламан Диана Болатқызы Қадырыса Айшабибі Рахметқызы	Жеткіншектерде кездесетін агрессивті мінез-құлық пен қатыгездіктің психологиялық себептері	5836
1339.	Каримова Еркежан Сайлауқызы	Социально- психологическая адаптация молодежи – выпускников из детских учреждений	5840
1340.	Кунаков Ануар Серикович	Молодые мигранты: травма, разлука и психологическое здоровье	5843
1341.	Қожахметова Динара Тлеужанқызы	Тәуелділікті емдеудің 12 қадамдық оңалту бағдарламасы	5848
1342.	Қонысбай Фатима Ерболқызы	Когнитивті психология және тіл	5853
1343.	Абилбеков Акниет Нурболатович	Кванттық психология: сананың кванттық механика тұрғысынан зерттелуі	5857
1344.	Серікқызы Мөлдір Туякова Улбосын Жүсіповна	Білім беру жүйесінде сараптамалық қызметті жүзеге асыру	5861
1345.	Шакеева Алима Бериковна	Мектеп жасына дейінгі балалардың эмоционалды саласына әлеуметтік медиа ықпалы	5863
1346.	Масуадин Мөлдір	Психология мамандығында оқитын және басқа мамандықтағы студенттердің инфантильділік деңгейін зерттеу	5866
1347.	Мұқашева Ардагүл Болатбекқызы	Цифрлық дәуірдегі психологиялық сауаттылық және оның студенттердің эмоционалды тұрақтылығын дамытуға әсері	5870
1348.	Мырзақасым Айзада Есілбекқызы	Жеткіншектердегі суицидтік мінез-құлықтың алдын алу бойынша шетелдік тәжірибелерге шолу	5873
1349.	Нусупкүл Әнел Куатбекқызы	Жеткіншектердегі мазасыздықтың ерекшеліктері	5876
1350.	Нұршабек Панар Азаматқызы	«Ер Төстіктегі» архетиптік кейіпкерлер: юнгтың теориясы тұрғысынан талдау	5879
1351.	Рустамханова Тахмина Сухрабовна	Болашақ психологтардың оқу іс-әрекетіндегі үлгерімі мен эмоционалды интеллект арасындағы байланыс	5884
1352.	Сарина Амина Саидовна	Тіл және нейропсихология	5887
1353.	Шайманов Даулет Ерганатович	Связь между личностными характеристиками и приверженностью в религии ислам	5892
1354.	Секербаева Зарина Тимуровна	Психологические аспекты отношения и вовлеченности казахстанской молодежи в видеоигры	5896
1355.	Смагулова Нұрай Ануарқызы	Перфекционизмнің аутоиммунды аурулармен байланысы	5901
1356.	Тигран Ислана	«How childhood trauma affects us as	5904

		adults»	
1357.	Сулейменова Гульжазира Тажмагамбетовна Абдракышова Акерке Оралбаевна	Аутистік спектрдің бұзылыстары бар балаларды психологиялық қолдау	5908
1358.	Тасжурекова Нурсая Ерлановна	Эмоционалдық күйдің шығармашылыққа әсері	5912
1359.	Боранбаева Жансая	«Отбасы» ұғымының ғылыми әдебиеттерде зерттелуі	5914
1360.	Юсупова Гузель Сериковна	Применение медитации в психотерапевтической практике психологов и психосоматологов	5918
1361.	Керимкулова Жансая	Влияние детско-родительских отношений на расстройство пищевого поведения	5923
1362.	Сулейменова Гульжазира Тажмагамбетовна Абияким Ақбота Ақылбайқызы	Аутистік спектрдің бұзылыстары бар балаларды тәрбиелеп отырған ата-аналарды психологиялық сүйемелдеу	5926
1363.	Тухашев Муслим Яхьяевич	Взаимосвязь уровня самодисциплины и удовлетворённости жизнью у студентов	5930
1364.	Ахмет Бота Базарбайқызы	Жасөспірім және өмірдің мәні	5935
1365.	Жолдықараева Алтынай Қанатқызы	Отбасылық тәрбие стилінің жеткіншектердің өз-өзіне сенімді болуына ықпалы	5938

9.5-секция. Заманауи әлеуметтік саясат пен әлеуметтік жұмыс
Современная социальная политика и социальная работа

1366.	Имангалиева Жанель Сержановна	Вызовы и проблемы в работе социальных работников во время чрезвычайных ситуаций	5942
1367.	Седунова Кристина Владимировна	Социально-психологическая адаптация выпускников детских домов	5945
1368.	Михайлова Дарья Анатольевна	Образ профессии «социальная работа» в средствах массовой информации Республики Казахстан	5949
1369.	Жусупова Дильназ Дулатовна	Мотивация профессиональной деятельности и уровень притязаний будущих социальных работников	5953
1370.	Аманкельды Чингиз Аскарұлы	Профессиональная пригодность и приспособляемость к профессии «Социальная работа»	5955
1371.	Сейтжанов Сабыржан Жарылкаганович	Перспективы, риски и возможности миграции в условиях города (на примере г.Астана)	5958

1372.	Аубакирова Аягоз Каиртаевна Адилбекова Толкын Алиевна	Социальная работа и цели устойчивого развития: литературный обзор	5961
1373.	Абдрахманова Сыргагул	Права на образование детей с нарушением слуха в Казахстане	5966
1374.	Болатова Ұлжан Мырзағалиқызы	Қазақстандағы ақпараттық қауіпсіздік және медиасауаттылық; БАҚ рөлі мен әлеуметтік саясат механизмдері	5970
1375.	Семенова Юлия Евгеньевна	Роль социальных работников в профилактике суицидального риска в медиа пространстве	5973
1376.	Сейтхан Гүлзат Жаңабайқызы	Әлеуметтік жұмыскер медициналық-санитариялық алғашқы көмек ұйымындағы мультидисциплинарлы топтың негізгі қатысушысы	5976
1377.	Саңғылбаева Ботагөз Ермекқызы	Жаңа туылған нәрестелерден бас тартқан әйелдердің мотивациясы мен әлеуметтік жағдайлары: перзентханадағы кейстерді талдау	5980
1378.	Дуйсенбаева Толқын Нурдиллақызы	Әлеуметтік жұмыстың тәжірибесінде арт-терапияны қолдану мүмкіндіктері	5985
1379.	Нұранова Данагүл Жандарбекқызы	Жетім балалармен және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалармен жұмыс істеудегі кейс-менеджмент	5988
1380.	Олжабай Аружан Қалдыбекқызы	Спорт мүгедектігі бар адамдардың өмірлік сценарийін өзгерту факторы ретінде	5992
1381.	Бейбітова Ләззат Арманқызы	Әлеуметтік қызметкерлердің қазақстандағы инклюзивті туризмді дамытудағы рөлі	5996
1382.	Сегізбаева Жанерке Маханбетқызы	Девиантты-мінез құлықты жасөспірімдермен әлеуметтік жұмыс	5999
1383.	Шекербек Айжан Сәбитқызы	Ядролық сынақтардан зардап шеккендерді әлеуметтік қорғау	6002
1384.	Алибекова Жанат Асылбекқызы	Көру қабілеті бұзылған балаларға әлеуметтік қолдау көрсету	6008
1385.	Аманбай Еркежан Әлібекқызы	Әлеуметтік жетімдікті еңсерудегі қабылдаушы ата-аналар мектебінің үлесі	6011

1386.	Ибрагим Аяулым Ерболқызы	Егде жастағы адамдарға күтім жасаудың кешенді тәсілі	6014
1387.	Ерғалиева Аяулым Ғалымжанқызы	Еріктілік – әлеуметтік жұмыстың ажырамас бөлігі	6017
1388.	Қыстаубай Карима Қуанышбекқызы	Адаптация студентов первого курса к обучению в вузе	6024
1389.	Исаева Мерей Сеилбековна	Социальное предпринимательство: от бизнеса к общественной трансформации на пути к устойчивому будущему	6029

9.6-секция

ЦИФРЛЫҚ ЖУРНАЛИСТИКА ЖӘНЕ ҚОҒАММЕН БАЙЛАНЫС: ҚАЗІРГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ МЕН БІЛІМ БЕРУ АСПЕКТІЛЕРІ ЦИФРОВАЯ ЖУРНАЛИСТИКА И СВЯЗИ С ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ

1390.	Талапқанұлы Ераман	Спорт журналистерін даярлау: 2019–2024 жылдардағы медиа-зерттеулер және халықаралық тәжірибе	6033
1391.	Кайрат М. К.	Эволюция социальной рекламы в Казахстане: от плакатов к digital-форматам	6038
1392.	Орынбасар С.А.	Жасанды интеллект заманындағы digital - коммуникациялар	6042
1393.	Мурзағалиева А.Е.	Сегментация аудитории с помощью искусственного интеллекта	6048
1394.	Мағзұмова Ж. Н.	PR саласындағы жасанды интеллект	6053
1395.	Салимжан Д.Ж.	Кризисный digitalpr: как справиться с негативом в интернете	6057
1396.	Тұяқбай Ақнұр Айболқызы	PR-дың қазақ поэзиясының дамуына ықпалы	6062
1397.	Алиева А. Д. Рустемова М. М.	Жасанды интеллект және PR-дағы цифрлық технологиялар	6066
1398.	Дауитхан Көгершин	Әйел спортшыларына қатысты медиа репрезентациялар: гендерлік аспект	6069
1399.	Ерланова Еркежан Ерлановна	Tiktok және Instagram платформаларындағы спорттық контенттің ықпалы	6072

1400.	Иүсіп Нәрсә	Спорт журналисінің бейнесі: кәсіби дағдылар мен жаңа талаптар	6074
1401.	Кабылбекова Аяна Канатовна	Қазақ киносының имиджін қалыптастырудағы PR-дың рөлі	6076
1402.	Құдайберген Аяулым Мирханқызы	Қазақ театрын жандырудың PR стратегиялары: жаңа медиа құралдарының рөлі	6079
1403.	Құрманжан Айгер	Халықаралық спорт жарыстары және қазақтілді бақ-тың қатысуы	6081
1404.	Отынбай Аружан Абайқызы Куанышева Диамара Куанышевна	Спорттық шараларды әлемдік деңгейде ұйымдастырудағы PR-дың рөлі	6085
1405.	Халым Күзеухан	Әлеуметтік желілердегі спорт журналистикасы: артықшылықтары мен кемшіліктері	6090
1406.	Хуандаг Алемнур	Футбол матчтарының репортажы: журналистік шеберлік пен этика	6092

9.7-секция

Журналистиканың дамуы: дәстүр мен трансформация Развитие журналистики: традиции и трансформация

1407.	Тургазыева Дильназ Медетовна	Қазақстан телеарналарындағы сараптамалық бағдарламалардың жаһандық кезеңдегі даму тенденциясы	6097
1408.	Амантай Жұлдыз Ағыбайқызы	Әйел журналистердің қоғамдық-саяси қызметі: отандық және шетелдік тәжірибе	6101
1409.	Kussainova Adel	Comparison of crime programs on tv different countries	6104
1410.	Озенбаева Назым Тукибаевна	Журналистика путешествий: история возникновения и этапы становления	6107
1411.	Қабдрашев Біржан Жарқынұлы	Қарулы қақтығыс аймағындағы журналистің рөлі мен қауіпсіздігі: Ресей мен Украина жанжалы негізінде	6111
1412.	Akimbekova Dilyara	Practice – oriented approaches in teaching journalism: experience of universities in Poland and Kazakhstan	6114
1413.	Elubay Guldana	Interactive teaching methods in training future journalists: practices from Poland and Kazakhstan	6116

1414.	Ғаббас Г.Е.	Сұхбат алудың ерекшеліктері (Youtube әлеуметтік желісінің мысалы бойынша)	6120
1415.	Мулькаман Назерке	«Threads» жаңа әлеуметтік желісінде отандық және шетелдік бақ-тың белсенділігі: салыстырмалы контент-талдау	6125
1416.	Серикова К.Т.	Қазақстан мен Ресей байланысы: ақпараттық кеңістіктегі ықпалдастықты арттырудағы өзекті мәселелер	6128
1417.	Шанжархан Зейін Әмірханұлы	Интернет журналистика негіздері: трендтер, аудитория, платформалар	6133
1418.	Сәдуақас Шаттық Серікқалиқызы	Әлеуметтік медиадағы Edutainment Қазақстандағы танымдық контент жасаудың жаңа моделі	6137
1419.	Жамботырова Айнеля Ербулатовна	Цифрлық дәуірдегі жаңалық тарату: дәстүрлі телевизияның бәсекеге бейімделуі	6142
1420.	Жұмағали К.С.	«Хабар» телеарнасында ақпараттық саясатты көрсету ерекшеліктері мен проблемалары (2015–2024 жылдар бойынша)	6147
1421.	Асилбек Жансая Турсунқызы	Журналистер мен алгоритмдер: жасанды интеллектің редакциялық процестер мен аудиторияның сеніміне әсері	6149
1422.	Сұлтан Ажар	Имидж және бедел: жеке тұлғаларға арналған имидж қалыптастыру стратегиялары	6151
1423.	Бекен Алем Куатұлы	Жасанды интеллект және big data технологияларының цифрлық журналистикадағы рөлі	6154
1424.	Ахметова Дильназ	Қазіргі медиадағы трансформация	6156
1425.	Жарбосинова Акмарал Наурызбайқызы	Әлеуметтік медиаданың жаңа механизмдері, алгоритмдік сүзгілердің қоғамдық пікірге ықпалы	6159
1426.	Кенжеқара Әспет	Цифрлық медиадағы отандық pr және жарнама	6162

1427.	Алтай Іңкәр	Медиадағы манипуляция және оның қоғамға әсері	6164
1428.	Молдахметова Камила Қалдыбекқызы	Желтоқсан көтерілісінің тарихи маңызы мен саяси бағасы	6168
1429.	Бошанова Әсел Ербуланқызы	БАҚ-тағы медиа-инновациялардың дамуы	6169
1430.	Ментай Аяжан	Қазіргі журналистика: дәстүр сабақтастығы және трансформация жолдары	6173
1431.	Берік Д.Б.	Қазіргі тележурналистикадағы қазақ тілінің тілдік нормалары: жаңалықтарда қолданылу мәселелері	6176
1432.	Кеңшілікова Еркеназ Ғабитқызы	Журналистиканың дамуы: дәстүр мен трансформация	6181
1433.	Дәлкенқызы Перизат	Цифрлық трансформация және дәстүрлі БАҚ: қазақстандық медианың жаңа бағыты	6182
1434.	Манафья Шұғыла Бақытқызы	Салааралық журналистиканың даму үрдістері мен трансформациясы	6185
1435.	Байұзақ Ұлданай	Отандық мультфильмдердің тәрбиелік аспектілері	6189
1436.	Толкынбекова Дильназ	Киноаударма теориясы мен оның түрлері	6193
1437.	Ералханқызы Би-Фатима	Израиль-Палестина қақтығысы жағдайындағы бұқаралық ақпарат құралдарының қызметі	6194
1438.	Dildabek Gaini Ibragimova Akbota	Youtube as a second screen: the digital adaptation of kazakhstan tv channels	6198
1439.	Қожатай Аяжан	Сот журналистикасы: отандық және шетелдік тәжірибе	6202
1440.	Құрманалы Дариға Дәулетқызы	Цифрлы медиа мен дезинформацияның қоғамдық санаға әсері	6204
1441.	Марданманова Әмина	Телеертегілердің бала тәрбиесіне ықпалы	6208
1442.	Арғын Томирис Дамирқызы	Этикалық мәселелер және журналистиканың жауапкершілігі	6210

1443.	Одылова Мафтуна	Влияние цифровизации на распространение феминистского дискурса: социальные сети и онлайн-платформы	6214
1444.	Шардарбек Аружан	Фактчек жасау және оның маңызы	6219
1445.	Kussainova Adel	Image of journalists and tv hosts covering criminal topics on television	6223
1446.	Серікова Құралай	Қазақстан мен Ресей ынтымақтастығы: БАҚ перспективасына көзқарас	6229

9.8-секция

МЕДИА ЖӘНЕ БАСПА ИНДУСТРИЯСЫ: ЖАҢАНДЫҚ ТРЕНДТЕР МЕН ҰЛТТЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕР

МЕДИА И ИЗДАТЕЛЬСКАЯ ИНДУСТРИЯ: ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ

1447.	Сансызбаев Н.Д.	Цифрлық дәуірдегі баспа: кітап шығару, оқу мәдениетін қалыптастырудағы мәселелер	6232
1448.	Сугурова Салтанат Базарбаевна	Қазақстандағы ауыл шаруашылығындағы суды үнемдеудің БАҚ-тағы көрінісі	6234
1449.	Narzullayeva Mukhayyo Iftikhor qizi Allambergenova Perkhan Kudaybergenovna	Theory and practice in journalism education	6237
1450.	Джумахметов Жігер Мейрамбекұлы	Дизайн трендтерінің эволюциясы және олардың жарнама стратегияларына ықпалы	6240
1451.	Нұрайлым Байзакеш	Қазақтілді балалар басылымдары: қалыптасу тарихы мен даму болашағы	6243
1452.	Қуанышқызы Ақниет	Медиадағы тактильді дизайн: жаңа тіл	6246
1453.	Келесова Жұлдыз Бақытжановна	О некоторых тенденциях в книгоиздании переводной Зарубежной литературы на казахском языке	6248
1454.	Маличкина Елизавета Андреевна	Перспективы цифрового книгоиздания в Казахстане	6251
1455.	Бекен Ильяс Ерғалыұлы	Верстка и дизайн важный фактор привлечения аудитории к печатным изданиям	6253

1456.	Шарапиева Рысалды	Интерактивті баспа өнімдері: заманауи білім мен медианың жаңа белесі	6257
1457.	Нургалиев Мади Еркатович	Использование ритма и звуковых эффектов	6260
1458.	Мұхитқызы Диана	Қазақ кітабының эволюциясы: көне қазақ кітаптарындағы иллюстрация (каллиграфия) өнері	6264
1459.	Амангелдина Данажан	Эпистолярлық мәтіндердің ғылымдағы орны	6269
1460.	Бейсенбай Диана	«Мазмұндама» баспасының заманауи жобалары	6272
1461.	Талғатқызы Адина	«Steppe and world» баспасының аударма кітап шығарудағы іс-тәжірибесі	6275
1462.	Тулегенова Аяулым	Шетел классиктерін қазақ тіліне аудару: мәдениетаралық диалог және әдебиеттегі аударма мәселелері	6278
1463.	Какен Мейірім	Ауғанстандағы билік ауысуы және оның халықаралық медиадағы көрінісі	6281
1464.	Жанатова Асем	Қазақ әндерінің әлеуметтік медиада насихатталуы	6286
1465.	Гантумур Армангүл	«Гейткипер» теориясы және медиа манипуляция	6289
1466.	Мұқанбай Ділнәз	Қытай мен АҚШ арасындағы ақпараттық соғыс	6293
1467.	Хамзина М. А.	Взаимодействие современных издательств и социальных сетей	6296
1468.	Ермаханова Ә.Б	Влияние социальных медиа на рекламу фильмов и роль издательских платформ	6300
1469.	Қожатай Аяжан Мустафақызы	Ақпарат дәуіріндегі технологиялық соғыс - жаңа саяси құрал ретінде	6304

СЕКЦИЯ 10

ЗАҢ ҒЫЛЫМДАРЫ

Таким образом, у детей, воспитывающихся в детском учреждении, наблюдается не просто отставание или недоразвитие личностных образований, а интенсивное формирование некоторых принципиально иных механизмов, позволяющих ребенку приспособиться к жизни в детском доме и тем самым как бы заменяющим ему личность, но, к сожалению, это не способствует к социальной-психологической адаптации, скорее становится препятствием. Это происходит не только вследствие нарушения эмоциональных связей с родителями или с иными взрослыми людьми, но и потому, что жизнь в детском учреждении зачастую не требует личности в той ее функции, которую она выполняет или, по крайней мере, должна выполнять в нормальной человеческой жизни [12].

Список использованных источников

1. Березин Ф.Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека. – Л.: Наука, 1988. – 267
2. Реан А.А. К проблеме социальной адаптации личности // Вестник СПбГУ. – Сер 6. – 1995. – Вып. 3. – № 20. – С. 74–79.
3. Росс Л., Нисбетт Р. Человек и ситуация. Уроки социальной психологии. 2000 г.
4. Philips, L. Human adaptation and his failures, Academic Press, N-Y& London. 1968
5. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции. – М.: Наука, 1991. – 456 с.
6. Пиаже Ж. Избранные психологические труды / Пер. с франц. – М.: Международная педагогическая академия, 1994. – 680 с.
7. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. – СПб.: Питер-пресс, 1997. – 608 с
8. Франкл В. Человек в поисках смысла. – М.: Прогресс, 1990. – 368 с.
9. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. 1969. – 339 с.
10. Карнаух И.С. Формы и методы работы психолога с тревожными подростками 2015.
11. Kaur R, Vinnakota A, Panigrahi S, Manasa R V. A descriptive study on behavioral and emotional problems in orphans and other vulnerable children staying in institutiona // Indian J Psychol Med. – 2018.
12. Оношко Е.С. Понятийное ядро теории адаптации: терминологический аспект // Вестник Кемеровского государственного университета. – 2010. №. 1 – С.34-41

УДК 159.99

МОЛОДЫЕ МИГРАНТЫ: ТРАВМА, РАЗЛУКА И ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ЗДОРОВЬЕ

Кунаков Ануар Серикович
contactinfora@gmail.com

Магистрант 2 курса, специальность 7М03110 «Кризисная психология»,
Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Научный руководитель – Токатлыгиль Ю.С.

Миграция — многофакторное явление, существенно влияющее на молодежь. Для подростков и юношей, покидающих родную страну, миграционный процесс становится критическим периодом, определяющим дальнейшее развитие и влияющим на все аспекты жизни, включая становление идентичности и психологическое благополучие. В то время как одни подростки-мигранты демонстрируют адаптивность, успешно интегрируясь в новое общество, другие сталкиваются с серьезными проблемами. Особенно уязвимы те, кто пережил травмирующие события (войну, насилие, преследования или стихийные бедствия), а также те, кто был разлучен с семьей. Статья исследует влияние травмы и разлуки на психологическое здоровье и идентичность подростков-мигрантов.

В статье рассмотрены различные типы травм, с которыми могут столкнуться представители этой социальной группы, включая предмиграционную, миграционную и постмиграционную. Особое внимание уделено психологическим последствиям отрыва от семьи, таким как нарушение привязанности, утрата чувства безопасности и развитие тревожных расстройств. Проанализировано взаимодействие этих факторов с процессом формирования идентичности, усложняющим адаптацию к новой культуре и социальную интеграцию. В статье представлены данные эмпирических исследований, демонстрирующие корреляцию между травмой, разлукой и негативными исходами для психологического здоровья. Также обсуждаются факторы, способствующие психологической устойчивости и успешной адаптации. В заключении рассмотрены практические последствия этих исследований и предложены рекомендации по разработке эффективных программ поддержки для этой категории переселенцев, столкнувшихся с травмой и разлукой с близкими.

Миграция в подростковом возрасте, который является сложным этапом развития, часто сопровождается травматическим опытом. Многие молодые переселенцы вынуждены покинуть свои дома из-за войн, преследований, насилия или природных катастроф (Zeledon et al., 2023). Кризисная миграция определяется как массовое перемещение населения, обусловленное природными или антропогенными бедствиями, создающими непригодные для жизни условия (Vos et al., 2021). В NCTSN Policy Brief (2021) подробно рассматриваются виды травм, с которыми сталкиваются дети-мигранты, включая пренебрежение базовыми потребностями, насилие, эксплуатацию и пытки.

Неблагоприятный опыт молодых мигрантов не ограничивается самим фактом переселения. Многие из них уже подвергались травмирующим событиям в стране происхождения (Zeledon et al., 2023), будь то прямое насилие, свидетельство актов жестокости или утрата близких. Сам процесс смены места жительства также может быть крайне тяжелым: разлука с семьей, длительное и опасное путешествие, неопределенность будущего – все это факторы значительного стресса, повышающие риск развития посттравматического стрессового расстройства (ПТСР) (NCTSN Policy Brief, 2021; Ertanir et al., 2023). Постмиграционная травма может быть связана с трудностями адаптации к новой культуре, языковыми барьерами, дискриминацией и проблемами с поиском жилья и работы. Walsh et al. (2024) подчеркивают взаимосвязь между предшествующими травмирующими событиями, пережитыми до отъезда, стрессовыми факторами во время миграции и психологическим дистрессом после переселения, а также их совокупное влияние на психологическое здоровье молодежи. Разлука с семьей – одна из наиболее тяжелых утрат для ребенка. Как отмечают Aabbassi и Benali (2021), разлука с родителями может провоцировать эмоциональные и поведенческие нарушения у детей. В NCTSN Policy Brief (2021) отмечено, что разлука с родителями или опекунами может иметь серьезные долговременные последствия для психики ребенка, такие как сложности с эмоциональной регуляцией, формирование ненадежной привязанности, тревожность, депрессию и суицидальные мысли. Дети, оторванные от своих семей, зачастую чувствуют себя покинутыми, теряют чувство безопасности и сталкиваются с нарушениями в развитии идентичности. Адаптация к новой среде затрудняется из-за отсутствия родительской поддержки (NCTSN Policy Brief, 2021). Важность семейной поддержки для психологического здоровья юных мигрантов подчеркивается также в работе Walsh et al. (2024). В исследовании, посвященном семьям беженцев в Израиле, исследователи анализируют семейные процессы, связанные с социальной изоляцией родителей и ощущением изоляции у подростков, что в итоге повышает риск развития психологических расстройств у детей. Walsh et al. (2024) детально рассматривают влияние разлуки на детей разного возраста, отмечая повышенную уязвимость младших. Авторы также подчеркивают необходимость культурно адаптированных программ поддержки для семей мигрантов. Психологическая травма и разлука с семьей негативно влияют не только на психологическое здоровье, но и на процесс формирования идентичности. В подростковом возрасте — период активного развития самосознания, системы ценностей и поиска своего места в мире — миграция создает дополнительные трудности, заставляя подростков

балансировать между двумя культурами: культурой страны происхождения и культурой принимающей страны (Kende et al., 2021). Молодые мигранты, пережившие травматические события, нередко сталкиваются с трудностями интеграции прошлого опыта в формирующуюся идентичность. Травматические воспоминания могут вызывать чувство стыда, вины или страха, препятствуя осмыслению пережитого. Walsh et al. (2024) отмечают, что нерешенные психологические травмы могут негативно сказываться на развитии личности, затрудняя установление здоровых отношений с окружающими и адаптацию к новым условиям. Разлука с семьей разрывает значимые социальные связи, которые являются фундаментом формирования идентичности. Дети могут испытывать трудности с определением своей этнической, культурной и национальной принадлежности, поскольку лишены возможности полноценно идентифицировать себя как с культурой родителей, так и с традициями новой страны (Zeledon et al., 2023). Молодые мигранты вынуждены адаптироваться к среде, часто значительно отличающейся от той, в которой они выросли. Это может приводить к культурному диссонансу, возникающему при столкновении норм и ценностей двух обществ (Zeledon et al., 2023). Кроме того, молодые люди нередко испытывают давление со стороны семьи, стремящейся сохранить традиции, и со стороны принимающего общества, ожидающего ассимиляции (Kende et al., 2021). Подобный конфликт усложняет процесс формирования идентичности, вызывая чувство непринадлежности и внутренний разлад (Della Puppa & Storato, 2021). Мигранты либо ассимилируются, либо сохраняют культурную самобытность. Оба подхода имеют как преимущества, так и недостатки, и, по мнению Kende et al. (2021), важно, чтобы молодые люди могли самостоятельно определять свою позицию. Формирование идентичности у мигрантов – сложный и динамичный процесс, требующий времени, рефлексии и поддержки. Травматический опыт и разлука могут негативно влиять на самооценку. Самооценка – это совокупность убеждений, представлений и восприятия человеком самого себя (Melamed et al., 2024). Она играет ключевую роль в становлении личности и психологическом благополучии. Метаанализ 134 исследований (Melamed et al., 2024) выявил слабую, но статистически значимую отрицательную корреляцию между травмой и самооценкой у детей и подростков ($r = -0.20$). Это означает, что более сильная травматизация ассоциируется с более низкой самооценкой. Исследователи обнаружили, что эта связь может быть более выраженной в зависимости от вида травмы. Например, сексуальное насилие оказывало более сильное негативное влияние на самооценку, чем другие виды травм. Также было установлено, что многократное травматическое воздействие приводит к более заметному снижению самооценки по сравнению с однократным событием. Важно отметить, что метаанализ не выявил существенного влияния пола, экономического статуса страны или качества исследований на связь между травмой и самооценкой. Это свидетельствует о том, что снижение самооценки вследствие травмы — распространенное явление у детей и подростков разного пола, происхождения и социально-экономического статуса. Влияние разлуки с семьей на психологическое здоровье подтверждается результатами исследования (Karhina et al., 2023), проведенного в Норвегии. Это масштабное популяционное исследование подростков 16–19 лет показало, что подростки из семей, где родители развелись или разлучились, демонстрируют больше проблем с психологическим здоровьем по всем шкалам симптомов по сравнению со сверстниками из полных семей. Разница между средними показателями варьировалась от 0.15 до 0.20, что указывает на небольшую, но статистически значимую разницу (Karhina et al., 2023). Это же исследование показало, что подростки из распавшихся семей чаще сталкиваются с негативными жизненными событиями, такими как несчастные случаи, насилие, нежелательные сексуальные действия и потеря близких. Учет этих событий в анализе частично объясняет более высокий уровень проблем с психологическим здоровьем в этой группе. Включение в модель показателей негативных жизненных событий снижало SMD примерно на 0.04–0.08 в зависимости от рассматриваемой проблемы (Karhina et al., 2023). Это подтверждает, что накопление стрессовых факторов, включая разлуку с семьей, усугубляет трудности и повышает риск психологических расстройств. Взаимодействие этих факторов требует дальнейшего изучения. Интересно, что в

данном исследовании не было выявлено статистически значимого взаимодействия между разлучением с родителями и негативными жизненными событиями. Это означает, что сам факт разлуки не усиливает восприимчивость подростков к стрессовым обстоятельствам. Однако важно учитывать, что молодые люди из распавшихся семей в целом подвергаются большему числу стрессоров, что и объясняет их повышенную уязвимость. Данные исследования (Karhina et al., 2023) подчеркивают необходимость комплексного подхода в психологической помощи подросткам, особенно среди мигрантов. Несмотря на тяжелые испытания, многие из них демонстрируют способность к восстановлению и адаптации. Резильентность – это не врожденное качество, а динамический процесс, который можно развивать и поддерживать. Zeledon et al. (2023) отмечают, что ее формирование зависит от индивидуальных, семейных, социальных и культурных факторов. Одним из ключевых аспектов устойчивости являются внутренние ресурсы, такие как оптимизм, надежда, самооффективность и способность к саморегуляции (Wu & Ou, 2021). Молодые люди, верящие в свои силы и умеющие контролировать эмоции, лучше справляются со стрессом и травматическими переживаниями (Motti-Stefanidi, 2023). Mastrotheodoros et al. (2021) отмечают, что уверенность в себе и осознание собственной идентичности помогают молодым мигрантам преодолевать трудности и выстраивать жизнь в новой стране. Важную роль играют и культурные ценности, которые могут служить источником поддержки. Например, крепкие семейные связи и чувство принадлежности к этнической группе способствуют сохранению устойчивости в сложных ситуациях (Zeledon et al., 2023). Наряду с внутренними ресурсами значимыми остаются и внешние факторы. В NCTSN Policy Brief (2021) подчеркивается необходимость создания безопасной и поддерживающей среды для детей-мигрантов, переживших травму и разлуку. Семья может быть важным источником эмоциональной поддержки, помогая сохранить связь с культурой. Друзья и сверстники играют ключевую роль в адаптации к новому обществу. Доступ к качественному образованию, медицинскому обслуживанию и социальным услугам является важным условием успешной интеграции (Walsh et al., 2024). Giles et al. (2024) отмечают позитивное влияние программ, направленных на улучшение психологического благополучия, развитие резильентности и повышение качества жизни мигрантов. Kende et al. (2021) исследуют влияние межгрупповых контактов и социального неравенства на формирование чувства принадлежности. Они приходят к выводу, что позитивные взаимодействия с представителями принимающего общества способствуют интеграции, но только при отсутствии дискриминации и неравенства. Оказание помощи молодым мигрантам, пережившим травму и разлуку, требует комплексного подхода, учитывающего как индивидуальные, так и социальные факторы. Важно разрабатывать программы поддержки, которые способствуют преодолению травматического опыта, развитию адаптивных навыков и формированию позитивной идентичности. Исследование влияния травмы и семейной разлуки на психологическое здоровье и личностное становление молодых мигрантов – относительно новая и активно развивающаяся область. Несмотря на растущее число публикаций, многие аспекты остаются недостаточно изученными. Необходимо дальнейшее изучение долгосрочных последствий этих факторов для психологического благополучия во взрослом возрасте. Кроме того, важно учитывать культурные особенности переживания утраты и адаптации. В NCTSN Policy Brief (2021) подчеркивается необходимость разработки культурно-адаптированных программ помощи. Также требуется более глубокий анализ взаимосвязи между травмой, разлукой и процессом формирования идентичности, а также роли социальной поддержки в развитии резильентности. Kende et al. (2021) отмечают, что важную роль играют как семейные связи, так и поддержка со стороны сверстников и местного сообщества. Giles et al. (2024) указывают на нехватку исследований, оценивающих эффективность различных методов психологической помощи. Кроме того, необходимо изучить влияние миграционной политики разных стран на психологическое здоровье и адаптацию молодых мигрантов. Motti-Stefanidi (2023) утверждает, что враждебная и ассимиляционистская среда в принимающей стране может усугублять травматический опыт и затруднять адаптацию. Полученные данные позволяют

разрабатывать более эффективные программы поддержки для молодых мигрантов, переживших травму и разлуку с семьей. Такие программы должны быть комплексными, учитывать индивидуальные потребности детей и быть культурно-чувствительными. Как подчеркивают Liddell et al. (2022), ключевым элементом таких программ должно стать содействие семейному воссоединению, а также создание условий для восстановления социальных связей, что способствует снижению уровня тревожности и улучшению психологического здоровья. Они должны включать как индивидуальную и групповую терапию, так и работу с семьями и местными сообществами. Кроме того, важно обеспечить доступ к качественному образованию, медицинскому обслуживанию и социальным услугам. Только многоуровневый подход, основанный на принципах гуманности и уважения к культуре, может помочь молодым мигрантам преодолеть трудности и построить благополучную жизнь.

Список использованных источников

1. Motti-Stefanidi, F. (2023). Acculturation and resilience of immigrant-origin youth: Do their school experiences reflect nonimmigrants' "native supremacy"? *Development and Psychopathology*, 35, 2155–2167. doi:10.1017/S0954579423000895
2. Della Puppa, F., & Storato, G. (2021). Local youth, global futures: Experiences, aspirations and citizenship of young cricketers of migrant origin in Italy. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 75, 74–86. doi:10.33788/rcis.75.4
3. Walsh, S. D., Getahun, S., & Kogan, S. M. (2024). Risk, resilience and family relationships among at-risk Ethiopian immigrant youth in Israel: A focus group investigation. *Family Process*, 63(2), 711–730. doi:10.1111/famp.12915
4. Zeledon, I., Unger, J. B., Meca, A., Duque, M., Lee, R., Soto, D. W., Pickering, T., & Schwartz, S. J. (2023). Cultural stress profiles: Describing different typologies of migration-related and cultural stressors among Hispanic or Latino youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 52, 1632–1646. doi:10.1007/s10964-023-01784-9
5. Kende, J., Baysu, G., Van Laar, C., & Phalet, K. (2021). Majority group belonging without minority group distancing? Minority experiences of intergroup contact and inequality. *British Journal of Social Psychology*, 60(1), 121–145. doi:10.1111/bjso.12382
6. Vos, S. R., Clark-Ginsberg, A., Puente-Duran, S., Salas-Wright, C. P., Duque, M. C., Herrera, I. C., ... Schwartz, S. J. (2021). The family crisis migration stress framework: A framework to understand the mental health effects of crisis migration on children and families caused by disasters. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 176, 41–59. doi:10.1002/cad.20397
7. Giles, C. J., Västhagen, M., van Leuven, L., Edenius, A., Ghaderi, A., & Enebrink, P. (2024). The efficacy of psychological prevention and health promotion interventions targeting psychological health, wellbeing or resilience among forced migrant children and youth: A systematic review and meta-analysis. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 34, 123–140. doi:10.1007/s00787-024-02424-8
8. Wu, Q., & Ou, Y. (2021). Toward a multisystemic resilience framework for migrant youth. In M. Ungar (Ed.), *Multisystemic Resilience* (pp. 21–34). Oxford University Press. doi:10.1093/oso/9780190095888.003.0021
9. Mastrotheodoros, S., Kornienko, O., Umaña-Taylor, A., & Motti-Stefanidi, F. (2021). Developmental interplay between ethnic, national, and personal identity in immigrant adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 50(6), 1126–1139. doi:10.1007/s10964-021-01434-y
10. National Child Traumatic Stress Network. (2021). *Children, Youth, and Families Who Experience Migration-Related Trauma and Family Separation*. NCTSN Policy Brief. URL: <https://www.nctsn.org/resources/children-youth-and-families-who-experience-migration-related-trauma-and-family-separation>.
11. Ertanir, B., Cobb, C. L., Unger, J. B., Celada-Dalton, T., West, A. E., Zeledon, I., ... Schwartz, S. J. (2023). Crisis migration adverse childhood events: A new category of youth adversity

for crisis migrant children and adolescents. *Research on Child and Adolescent Psychopathology*, 51, 1871–1882. doi:10.1007/s10802-022-01016-x

12. Aabbassi, B., & Benali, A. (2021). The psychological issues of parental separation in children. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 9(1), 281–285. doi:10.30574/wjarr.2021.9.1.0022

13. Liddell, B. J., Batch, N., Hellyer, S., Bulnes-Diez, M., Kamte, A., Klassen, C., Wong, J., Byrow, Y., & Nickerson, A. (2022). Understanding the effects of being separated from family on refugees in Australia: A qualitative study. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 46(5), 647–653. doi:10.1111/1753-6405.13232

14. Melamed, D. M., Botting, J., Lofthouse, K., Pass, L., & Meiser-Stedman, R. (2024). The relationship between negative self-concept, trauma, and maltreatment in children and adolescents: A meta-analysis. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 27, 220–234. doi:10.1007/s10567-024-00472-9

15. Karhina, K., Bøe, T., Hysing, M., & Nilsen, S. A. (2023). Parental separation, negative life events and mental health problems in adolescence. *BMC Public Health*, 23(1), Article 2364. doi:10.1186/s12889-023-17307-x

ӘОЖ 159.96

ТӘУЕЛДІЛІКТІ ЕМДЕУДІҢ 12 ҚАДАМДЫҚ ОҢАЛТУ БАҒДАРЛАМАСЫ

Қожахметова Динара Тлеужанқызы

dika_8383@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ журналистика және әлеуметтік ғылымдар факультеті,
Клиникалық психология ББ магистранты, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі: пс.ғ.к., қауымдастырылған профессор Байжуманова Б.Ш.

Аннотация

Тәуелділікті емдеудің 12 қадамдық оңалту бағдарламасы тәуелділікті емдеудің ең тиімді әдістерінің бірі болып табылады. Ол пациенттің физикалық, психологиялық және әлеуметтік қалпына келуіне бағытталған дәйекті кезеңдерді қамтиды. Мақалада бағдарламаның негізгі принциптері мен кезеңдері, сондай-ақ оның сауығу процесіне әсері қарастырылады. Бағдарлама тәуелділікті емдеуде жоғары тиімділікті көрсетеді. Денсаулық сақтау министрлігінің тәуелді адамдар статистикасы, диспансерлер, қауымдастықтар және оңалту орталықтары жөнінде ақпарат беріледі. Бағдарламаны сәтті аяқтау статистикасы мен пациенттер арасындағы ұзақ мерзімді нәтижелерге ерекше назар аударылады. Сондай-ақ, мысал ретінде тәуелділікті емдеудегі бір оңалту орталығының статистикасы келтіріледі.

Кілт сөздер; оңалту, тәуелділік, "12 қадам" бағдарламасы, емдеу әрекеті, сауығу, тиімділік, психологиялық қолдау, әлеуметтік оңалту, қарым-қатынас, алкоголь, есірткі, нашақорлық, эмоция.

Тәуелділікті емдеудің 12 қадамдық бағдарламасы – бұл жеке трансформация әдісі ғана емес, сонымен қатар әртүрлі тәуелділіктер мен қиындықтарға тап болған адамдарды қолдаудағы тиімділігімен танымал болған әдіс. 12 қадамдық бағдарлама – бұл Анонимді Маскүнемдер қауымдастығы аясында алғаш ұсынылған өзін-өзі көмек көрсетуге арналған құрылымдық тәсіл. Бұл бағдарлама тәуелділіктерді жеңуге, зиянды әдеттерді өзгертуге және рухани қолдауға бағытталған қадамдар тізбегін қамтиды. Бағдарламаның маңызды ерекшелігі – оның әмбебаптығы: ол маскүнемдік тәуелділікпен күресу контекстінде ғана емес, өмірдің әртүрлі салаларында да табысты қолданылуы мүмкін, онда өзгеріс қажет. 12 қадам – бұл ең алдымен бақытты өмір сүру бағдарламасы: бақытты өмір сүруді қалай үйренуге болады [1].

Тәуелділікті емдеудің қиындығы – адамның өмір туралы әдеттегі түсініктерінен шыға алмауы, өз жағдайына үйреніп кетуі. 12 Қадам бағдарламасы өзгеру жолын ұсынады, рухани